

SAGNLANDET LEJRE

Årsrapport 2010

28/3
2011

SAGNLANDET LEJRE – landet du må udforske
Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Globetrotteren Jens Bjerre møder repræsentanter fra Ju/Huansi stammen i Namibia i SAGNLANDET LEJRE d. 31. juli 2010. Jens Bjerre hilser på efterkommere af de buskmænd, hvis levevis han som en af de første nogensinde filmede og beskrev i 1948.

SAGNLANDET LEJRE – *landet du må udforske*

Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Slangealléen 2 – 4320 Lejre

Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk

CVR-nr: 33247257

Indhold

SAGNLANDET LEJRE	3
Besøgstal.....	3
Gæsternes tilfredshed.....	3
Årsresultat.....	5
Samfundsregnskab.....	6
SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet.....	8
SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning samfundet.....	9
SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur	10
Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet.....	10
2010 i tilbageblik.....	12
Tak til bidragsydere.....	13
2010 – <i>landet du må udforske</i> i ord og billeder	14
Formidling	14
Fortidspatroljen.....	14
Ret og Råd på Ravnebjerg Ting.....	16
Athra Gathering – international Jæger- & Samler festival.....	17
Legendernes Verden – live-rollespil med udgangspunkt i nordisk mytologi	18
Fortidsfamilier – en kilde til fortsat nysgerrighed.....	19
Helleristningssten – en ny attraktion i Sagnlandet Lejre	19
Jul i Sagnlandet Lejre.....	20
Forskning	21
Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation	21
De historiske værksteder	21
Forskningsarkiv og -bibliotek.....	22
Forskningslegat.....	22
Eksperimentalarkæologiske forsøg i 2010.....	22
Rekonstruktions- og udredningsopgaver i 2010.....	24
Konferencer og workshops.....	24
Undervisning	26
Indlevelsespædagogik.....	26
Ny 3-årig samarbejdsaftale indgået med Skoletjenesten.....	27
Fælles Mål	28
Opbygning af lærernetværk og pædagognetværk.....	28
Videnspædagogisk konference	28
Seminar om udeskoleprojekter i kulturlandskabet	29
Historisk Værkstedstræf om ”Krig & Fred”.....	29
Nye 1800-tals undervisningstilbud.....	29
Erhvervsturisme.....	30
Møde- og konferencer – nyt tilbud i 2010	30
Formålsparagraf	31
Vision – En Fortid i en Nutid med en Fremtid	31
Mission – Jeg prøver og jeg forstår.....	31
Værdigrundlag – Mangfoldighed – Forståelse - Ansvar	32
Organisation	33
Bestyrelse.....	34
Direktion.....	34

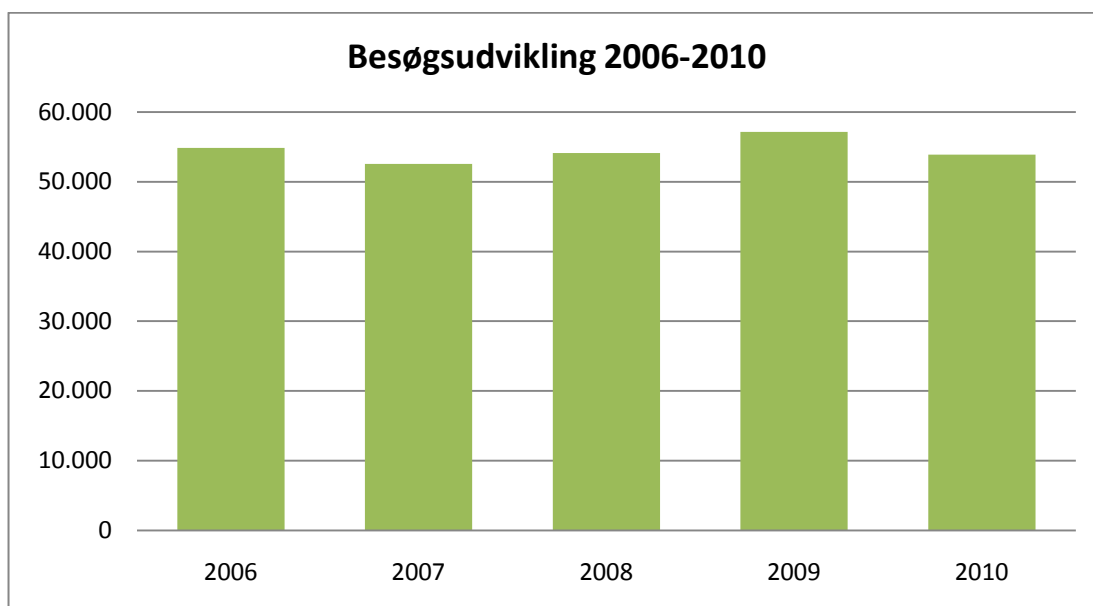
SAGNLANDET LEJRE

ÅRSRAPPORT 2010

Besøgstal

I 2010 besøgte i alt 53.912 gæster SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter (HAFF). Til sammenligning var besøgstallet i 2009 57.139 gæster. Et fald på 3.227 gæster (6 %).

Vi ser tilbagegangen som et udslag af finanskrisen og usikkerhed hos mange familier om deres økonomiske råderum. Hertil kommer den generelle stagnation i Danmarks turisme. Faktorer der i 2010 har påvirket besøgstallet negativt på mange af landets attraktioner, herunder Sagnlandet Lejre.

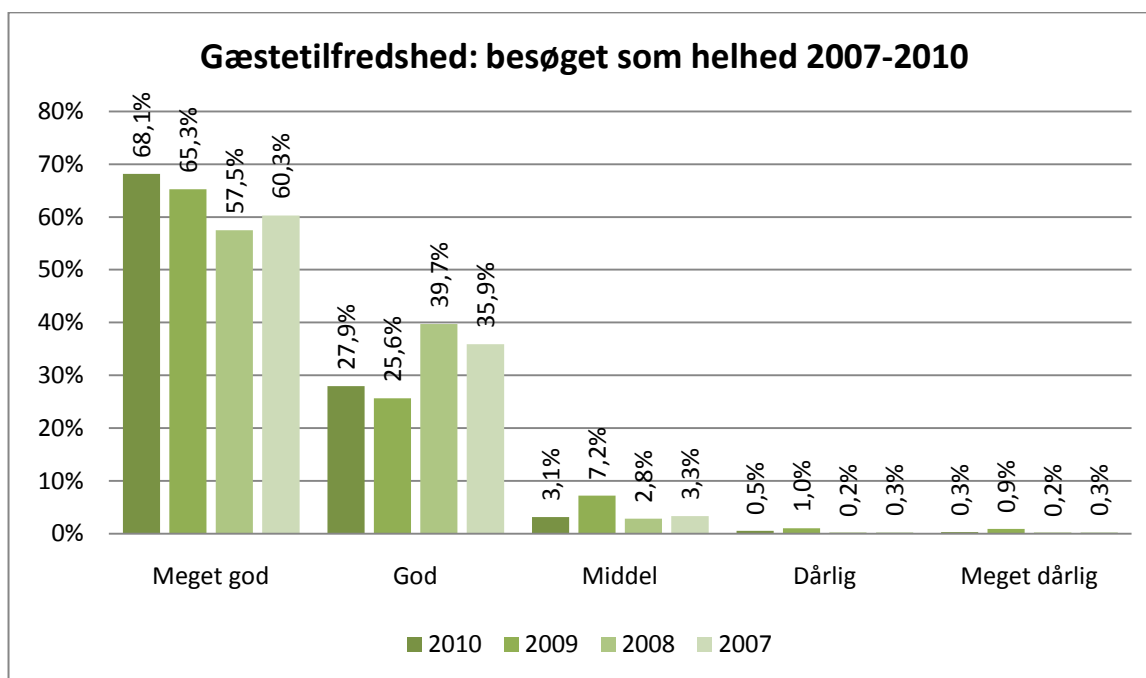

Gæsternes tilfredshed

Sagnlandet Lejre måler hvert år gæsternes tilfredshed med besøg, personalets service, faglige viden, initiativ til dialog mv. Det sker ved spørgeskemaanalyser, der foretages dagligt sæsonen igennem. Gæsterne kan kvalitativt udtrykke deres tilfredshed på en skala fra 1 – 5, hvor 1 repræsenterer "meget godt tilfreds" og 5 "meget dårligt tilfreds". Herudover analyseres hvorfor og hvorfra gæsterne kommer, om de overnatter i området mv.

I 2010 kan vi – trods færre besøgende – glæde os over øget tilfredshed hos vores gæster med helhedsoplevelsen af deres besøg. I 2010 udtrykker 96,0 % af vores gæster, at de er "meget tilfredse" (68,1 %) eller "tilfredse" (27,9 %) med den samlede oplevelse af deres besøg. I 2009 lå tilfredsheden på disse to udsagn på i alt 90,9 %.

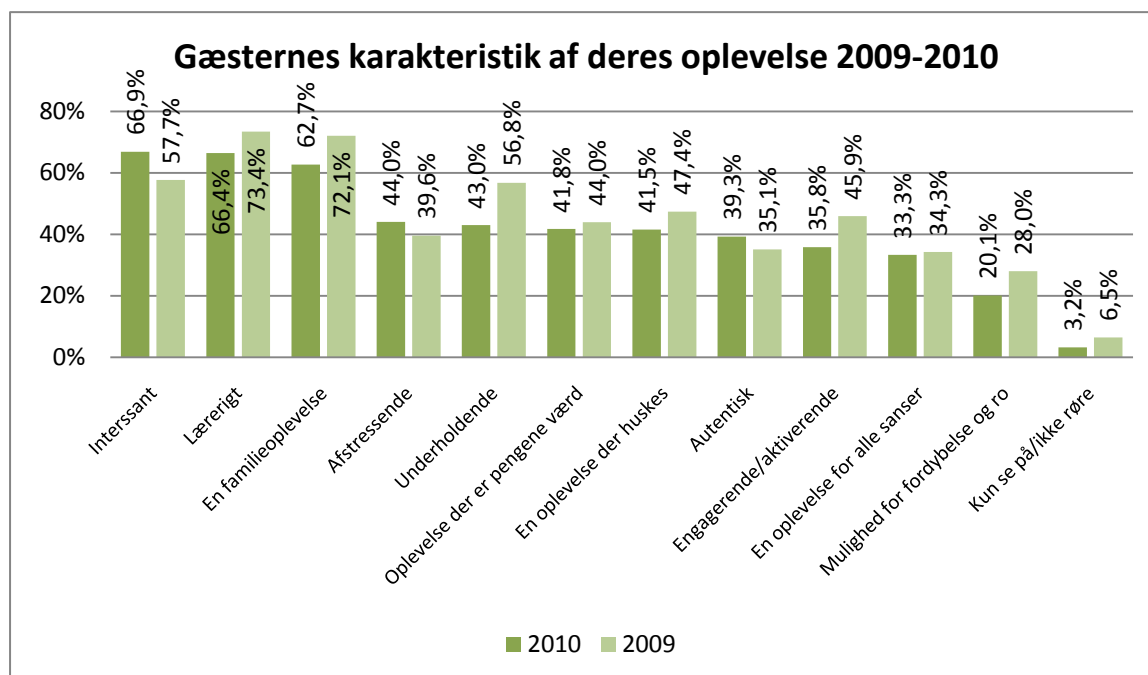
Adspurgt om hvorvidt gæsten vil anbefale et besøg i Sagnlandet Lejre til andre, tilkendegiver 96,1 % i 2010, at de vil anbefale et besøg. I 2009 var andelen 95,0 %.

Gæsterne bliver i disse analyser også bedt om at tage stilling til en række udsagn og vælge et eller flere af disse, som de bedst synes karakteriserer deres oplevelse og udbytte af besøget. I 2010 var top tre – som i 2009 – udsagnene "Interessant", "Lærerigt" og "En familieoplevelse". Ca. 2/3 af alle gæster fandt disse udsagn passende til at beskrive deres samlede besøgsoplevelse.

Det hænger godt sammen med den udtalte tilfredshed med "Personalets faglige viden" hvor 95,1 % i 2010 er "Meget tilfreds"/"Tilfreds" hermed samt med f.eks. "Personalets engagement" hvor 94,3 % i 2010 er "Meget tilfreds"/"Tilfreds".

I 2009 var tallene målt på samme to spørgsmål henholdsvis 91,0 % og 90,0 %.

Årsresultat

I 2010 blev årets resultat af Sagnlandet Lejres almindelige drift 741.335 kr. Til sammenligning var årsresultatet i 2009 et underskud på 195.000 kr.

Det positive årsresultat styrker Sagnlandets egenkapital og likviditet til at modstå evt. yderligere fald i besøgstal i en tid præget af finanskrisen og fald i dansk turisme. En del af resultatet disponeres til optimering af Sagnlandets IT-systemer og fysiske arbejdsforhold på baggrund af netop gennemført APV for medarbejdere i vores nye bygninger.

RESULTATOPGØRELSE 1. JANUAR-31. DECEMBER	2010 (kr.)	2009 (tkr.)
Entreindtægter	2.857.577	3.346
Varesalg, butik og kiosk	1.579.778	1.691
Øvrige indtægter	2.608.044	2.052
Undervisningsministeriet (overførte driftstilskud, Roskilde Amt/HUR)	2.369.951	2.356
Undervisningsministeriet (driftstilskud, Institutionsstyrelsen)	1.500.000	1.500
Undervisningsministeriet (driftstilskud, Videnspædagogisk)	1.840.000	1.800
Lejre Kommune (driftstilskud)	245.600	240
Diverse offentlige driftstilskud	46.957	34
Øvrige tilskud	1.056.492	56
INDTÆGTER I ALT	14.104.459	13.075
Vareforbrug	-1.520.989	-1.661
Eksterne omkostninger	-2.593.504	-2.112
Personaleomkostninger	-8.132.831	-9.395
RESULTAT FØR AFSKRIVNINGER	1.857.135	-93
Afskrivninger	-1.096.294	-79
DRIFTSRESULTAT	760.841	-172
Andre finansielle indtægter	1.034	-4
Andre finansielle omkostninger	-20.540	-19
ÅRETS RESULTAT	741.335	-195
FORSLAG TIL RESULTATDISPONERING		
Overført til særlig fond	300.000	0
Overført til dispositionsfond	441.335	-195
I ALT	741.335	-195

BALANCE 31. DECEMBER 2010		
AKTIVER	2010 (kr.)	2009 (tkr.)
Grunde og bygninger	52.199.618	2.201
Materielle anlægsaktiver under udførelse	0	51.232
Dyrebestand	39.728	49
Materielle anlægsaktiver, i alt	52.239.346	53.482
Andre tilgodehavender	0	739
Finansielle anlægsaktiver	0	739
ANLÆGSAKTIVER, I ALT	52.239.346	54.221
Varelager	238.191	261
Varebeholdninger, i alt	238.191	261
Tilgodehavender fra salg	97.928	474
Andre tilgodehavender	369.144	175
Periodeafgrænsningsposter	120.744	68
Tilgodehavender, i alt	587.816	717
Likvide beholdninger	2.562.276	2.040
OMSÆTNINGSAKTIVER	3.388.283	3.018
AKTIVER, I ALT	55.627.629	57.239

BALANCE 31. DECEMBER 2010		
PASSIVER	2010 (kr.)	2009 (tkr.)
Grundkapital	300.000	300
Dispositionsfond	367.342	-74
Særlig fond	300.000	0
EGENKAPITAL	967.342	226
Periodisering nybyggeri	51.508.127	52.528
Andre hensættelser	1.861.830	537
HENSATTE FORPLIGTIGELSER, I ALT	53.369.957	53.065
Gæld til realkreditinstitutter	0	16
Langfristede gældsforpligtigelser	0	16
Gæld til pengeinstitutter	0	220
Leverandører af varer og tjenesteydelser	101.296	2.584
Anden gæld	1.162.334	1.120
Periodeafgrænsningsposter	26.700	8
Kortfristede gældsforpligtigelser, i alt	1.290.330	3.932
GÆLDSFORPLIGTIGELSER, I ALT	1.290.330	3.932
PASSIVER, I ALT	55.627.629	57.239

Revisor: BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab. Foranstående resultatopgørelse og balance er en forenklet udgave af årsregnskabet, herunder ved udeladelse af noter.

Samfundsregnskab

Sagnlandet Lejre har udover at skabe interessante og lærerige familieoplevelser hos de gæster, der besøger os, også indflydelse på den økonomiske omsætning i det omgivende samfund.

En vurdering af denne samfundsmæssige betydning kan udtrykkes gennem en ABS-analyse. ABS står for Attraktionernes Betydning for Samfundet og analysen har til formål at vurdere attraktionens:

- direkte økonomiske afledte effekt overfor det offentlige i form af skatter og afgifter
- indkøb fordelt på lokalområde, region, Danmark og internationalt
- bidrag til arbejdspladser og omsætning i lokalområdet

ABS-analysen er udviklet i regi af Danmarks hidtil største kompetenceudviklingsprojekt for attraktioner, ODA-projektet (Oplevelsesudvikling i Danske Attraktioner) finansieret af Arbejdsmarkedets Feriefond. Analysen er frit tilgængelig på www.odaweb.dk.

ABS-analysen integrerer de officielt anerkendte beregningsmodeller TØBBE (Turismens Økonomiske Betydning for Samfundet udviklet af VisitDenmark) og LINE (model for den økonomiske aktivitet i danske kommuner udviklet af AKF (Anvendt Kommunal Forskning)).

ABS-analysen anvender f.eks. oplysninger om døgnforbrug for endagsturister fordelt på amtsniveau og nationalitet baseret på VisitDenmarks analyser af danske og udenlandske turisternes forbrug. Disse nationale statistiske oplysninger kombineres med attraktionens egne publikumsanalyser og regnskabstal.

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

SAGNLANDET LEJRES direkte økonomiske udveksling med samfundet

BETALT TIL SAMFUNDET		MODTAGET FRA SAMFUNDET	
A-skat, AM-bidrag	3.028.358	Offentlige, ordinære driftstilskud	5.955.611
ATP	111.048	Købsmoms, netto	641.988
Salgsmoms	711.153	Refusion, fleks-job mv.	2.439.626
Lønsumsafgift	0	Refusion, sygedagpenge	337.252
Energiafgifter netto	203.395	Refusion, energiafgifter	0
Ejendomsskatter	0	Øvrige omkostningsrefusioner	81.554
Fleksjobbidrag Stat	115.322		
AER, FIB, Barselsfond mv.	125.611		
I ALT BETALT DIREKTE TIL- BAGE TIL SAMFUNDET	4.294.887	I ALT DIREKTE BETALING FRA SAM- FUNDET	9.456.032
NETTOBIDRAG FRA DET OFFENTLIGE		5.161.145	

Sagnlandet Lejres direkte økonomiske udveksling med samfundet viser, at nettobidraget fra samfundet til Sagnlandet er på 5.161.145 kr. Dette nettobidrag er 794.466 kr. (13,3 %) mindre end de ordinære driftstilskud Sagnlandet Lejre modtager til sit almenyttige virke. Målt på de rene regnskabstal betaler Sagnlandet således en del (13,3 %) af sit driftstilskud direkte tilbage til samfundet i kroner og øre.

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning samfundet

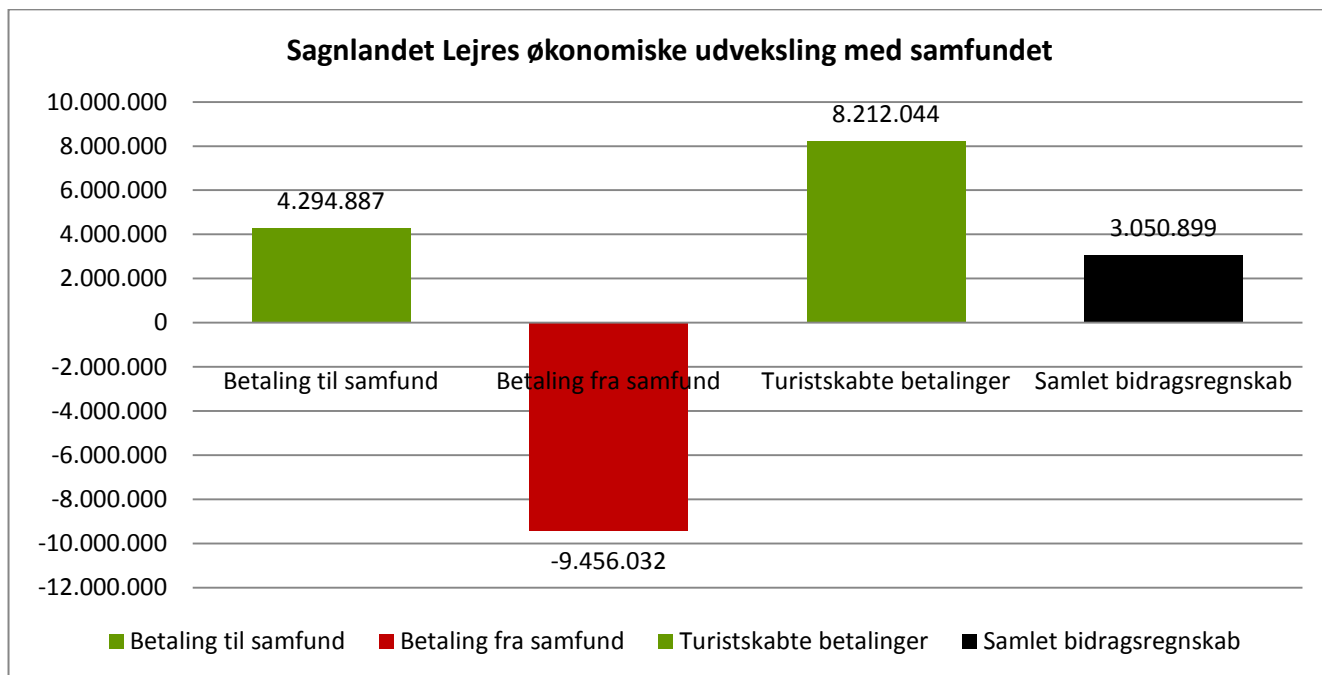
Udover den direkte tilbagebetaling af 13,3 % af sine driftstilskud til samfundet sikrer Sagnlandet Lejre gennem sin virksomhed, at andre aktører udenfor Sagnlandet kan bidrage til samfundsøkonomien.

Sagnlandet Lejres afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet kan beregnes ud fra ABS-modellen, VisitDenmarks økonomiske nøgletal for forskellige turisttypers døgnforbrug og sammensætningen af Sagnlandets 53.912 besøgende i 2010.

SAGNLANDET LEJRES afledte økonomiske bidrag til omsætning i samfundet		
Antal besøgende i alt	53.912	
Heraf er	35.838	endagsturister
hvoraf	33.639	kommer til lokalområdet pga. SAGNLANDET LEJRE
Disse endagsturister omsætter for i alt kr.	18.269.105	
Af det samlede antal besøgende vælger de	11.409	at overnatte i lokalområdet (15 km's radius) alene pga. attraktionen
Overnattende gæster betyder en omsætning på kr.	5.193.878	
Samlet skaber de besøgende en omsætning på kr.	23.462.984	
Heraf udgør kr.	11.731.492	omsætning i lokalområdet
SAGNLANDET LEJRE skaber	53	arbejdspladser udenfor attraktionen
Disse 53 arbejdspladser bidrager med kr.	8.212.044	til de offentlige kasser i form af moms, A-skat, ATP og lign.
SAGNLANDET LEJRES nettobidrag til samfundet, kr.	3.050.899	efter modregning af den direkte betaling til samfundet

Samlet set betyder Sagnlandet Lejres virksomhed et afledt bidrag gennem jobskabelse til de offentlige kasser på 8.212.044 kr.

Når samfundets nettobidrag til Sagnlandet på 5.161.145 kr. fratrækkes dette beløb, har Sagnlandet Lejres virksomhed i 2010 betydet et nettobidrag til samfundsøkonomien på 3.050.899 kr.

SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur

Sagnlandet Lejre anvender hvert år en del af sin ordinære drift til køb af varer og tjenesteydelser.

Fordelingen i hhv. Kommune, Region, øvrige Danmark og Udlandet viser, hvordan Sagnlandet bidrager til erhvervslivets omsætning i disse geografiske enheder.

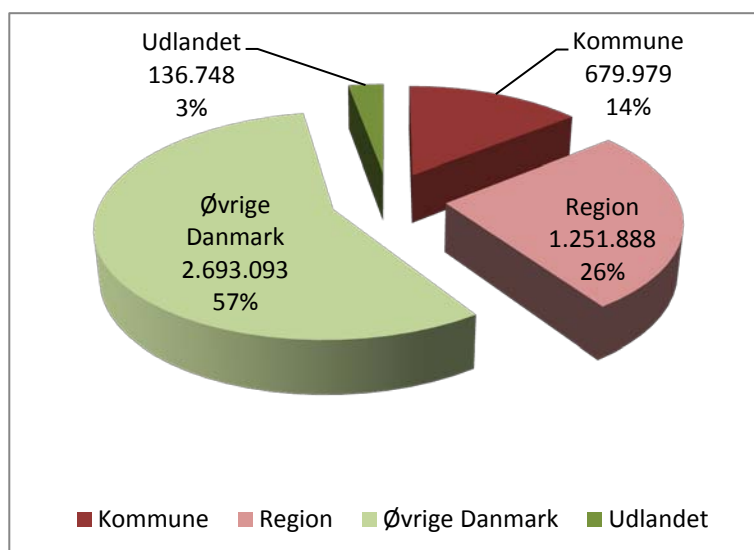
I alt erlægges Sagnlandet 4.761.708 kr. ekskl. moms i køb af varer og tjenesteydelser.

SAGNLANDET LEJRES indkøbsstruktur		
	Kr.	% fordeling
Indenfor Lejre Kommune	679.979 kr.	14 %
Indenfor Region Sjælland	1.251.888 kr.	26 %
Resten af Danmark	2.693.093 kr.	57 %
Udlandet	136.748 kr.	3 %
INDKØB, I ALT	4.761.708 kr.	100 %

Konklusion om SAGNLANDET LEJRES betydning i samfundet

ABS-analysen viser, at Sagnlandet Lejres samlede virksomhed bidrager til at skabe en økonomisk merværdi for samfundet på ca. 3 mio. kr. alene anskuet ud fra en markedsøkonomisk synsvinkel.

Det viser, at brug af offentlige midler i kulturhistorisk arbejde ikke skal opfattes som en udgift, men derimod som en investering, der kan give et øget samfundsøkonomisk afkast.

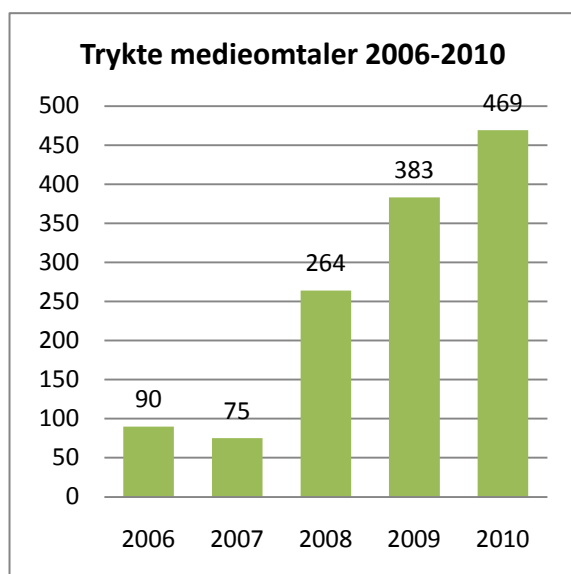
Vi er desuden stolte over, at vores økonomiske merværdiskabelse er mulig på grundlag af en formålsparagraf, der alene tager sit udgangspunkt i en almennyttig målsætning om at skabe og formidle kulturhistorisk viden til samfundets borgere gennem almen folkeoplysning og undervisning, hvilket i sig selv repræsenterer en væsentlig – men ikke økonomisk målbar – værdi.

Anerkendelsen af vores almennyttige og folkeoplysende dimension kommer også til udtryk gennem godkendelser, eksterne evalueringer og anden opbakning til vores virke:

- SAGNLANDET LEJRE er klassificeret som et videnspædagogisk aktivitetscenter af Undervisningsministeriet, der støtter med driftstilskud. Et videnspædagogisk aktivitetscenter står for en alternativ og supplerende formidling af vanskeligt tilgængelige fænomener og bygger sin vidensformidling på publikums aktive deltagelse. Målet er at børn og voksne får viden og indsigt i natur, historie og videnskab gennem lærerige, praktisk orienterede og udfordrende aktiviteter for alle sanser.
- SAGNLANDET LEJRE er af DTA (Danske Turistattraktioner) i 2005 og 2008 evalueret og klassificeret som en 4-stjernet attraktion. 4 stjerner tildeles ”En helstøbt attraktion som på nationalt niveau er af meget høj værdi”.
- SAGNLANDET LEJRE er i 2008 udvalgt af Kulturarvsstyrelsen som én af ”200 særligt udvalgte seværdigheder af national interesse” og forsynet med det nye, brune Johanneskors, der på vejviserskilte ved landevejene gør opmærksom på, at her ligger en national seværdighed, der er en omvej værd.
- SAGNLANDET LEJRE er på baggrund af sine vedtægter og formålsparagraf af SKAT godkendt som en alment velgørende/almennyttig institution efter ligningslovens § 8A, hvorfor givere kan fratrække gavebeløb i deres skattepligtige indkomst indenfor de i ligningslovens § 8A fastsatte grænser.
- Hendes Majestæt Dronningen har siden 2003 accepteret at være SAGNLANDET LEJRES protektor.

Udover at udvikle og tilbyde skoleundervisning, lærer og pædagogkurser, kulturhistoriske events og aktiviteter, forskningssamarbejder, publikationer mv. arbejder Sagnlandet løbende på at være synlig i medierne gennem en aktiv presseindsats.

Vores strategiske presseindsats har de seneste år skabt øget og positiv opmærksomhed om Sagnlandet Lejres aktiviteter. De mange omtaler i lokale, regionale og landsdækkende aviser, radiostationer og TV synliggør og brander samtidig hele området.

Herved bidrager Sagnlandet til at understøtte Lejre Kommunes vision om at være ”En bo- og oplevelseskommune” og Region Sjællands turismestrategi om at sætte fokus på regionens unikke kulturhistoriske værdier.

2010 i tilbageblik

2010 har været et aktivt år for Sagnlandet Lejre på både de indre og ydre linjer og på godt og på ondt.

Det negative årsresultat i 2009 gjorde det nødvendigt at foretage afskedigelser blandt det fastansatte personale med virkning fra foråret 2010. Det betød bl.a., at vi nedlagde vores naturvejledning med tilhørende skoleundervisning og omlagde rengøring fra egne ansatte til eksternt firma. På vores Stenalderboplads Athra, reducerede vi aktivitetsniveauet ved at lukke for booking af undervisning i 2010. I Sagnlandets eventafdeling gik en medarbejder på nedsat tid i forbindelse med omdefinering af arbejdsopgaver. I Vikingeområdet *Ravnebjerg* omlagde vi en pædagogisk sæsonstilling til timelønnede studenterinstruktører. Endelig indefrøs vi en ledig stilling som forskningsansvarlig, der ved årets start var blevet ledig. Af samme grund begrænsede vi uddelingen af Sagnlandet Lejres årlige forskningslejet til støtte for udførelse af praktiske, kulturhistoriske eksperimenter. Normalt uddeler Sagnlandet 150.000 kr. i alt til mellem 8-12 projekter på baggrund af ansøgning, men i 2010 begrænsede vi uddelingen til 30.000 kr. der kom 1 dansk og 2 udenlandske forskningsprojekter til gavn.

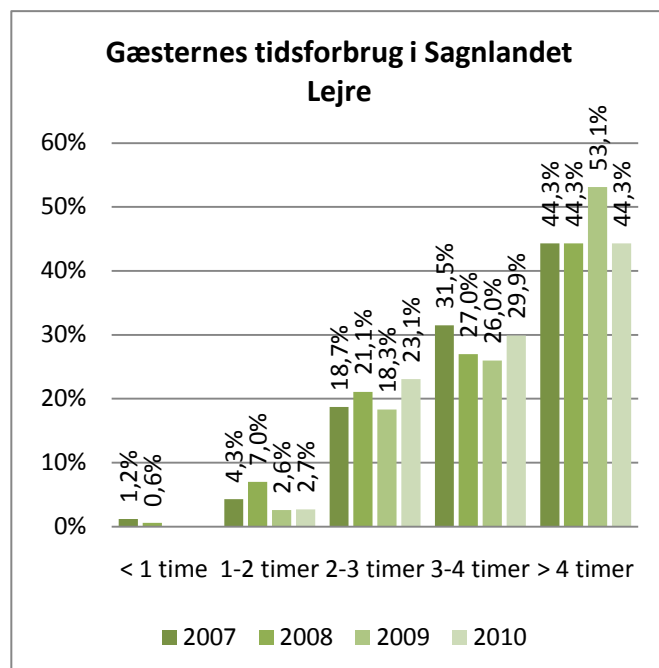
Besparelser og omstruktureringer gav på positiv siden mulighed for ultimo 2010 at komplementere den ny organisation indført i 2009 med oprettelsen af en ny stilling som Økonomi- og Personalechef. Den ny organisation ledes nu af en Udviklingschef (og Direktør), en Driftschef og en Økonomi- og Personalechef. Målet med organisationsændringen har været at sikre alle de nødvendige kompetencer på chefniveau, som er påkrævet for effektiv drift og styring af en institution af Sagnlandets størrelse. Den nyoprettede stilling skal frigive tid hos Direktøren til arbejdet med netværksopbygning og fundraising til gavn for Sagnlandets fortsatte udvikling.

På positivsiden hører også, at vi takket være bevilling fra Arbejdsmarkedets Feriefond fra årets start kunne oprette en ny stilling som kulturhistorisk formidler. Det har været til gavn for alle Sagnlandet Lejres mange gæster. Den kulturhistoriske formidler har koordineret og gennemført en lang række spændende aktiviteter for publikum, der binder Sagnlandet Lejres forskning og formidling sammen på nye og involverende måder for børn og voksne.

2010 blev året, hvor Sagnlandet, fik sit nye slogan *landet du må udforske*. I samarbejde med tekstforfatter, PR-rådgiver og kommunikationsstrateg Marie-Louise Munter fik vi gennem en kreativ proces sat ord på, hvad vi ønsker, skal kendetegne gæsternes oplevelse. Og det er netop et spændende land med mange universer, indbyggere, dyr og aktiviteter, som gæsterne aktivt må udforske.

At der vitterligt er et helt land at udforske afspejles i gæsternes tidsforbrug. Ikke mindre end 74 % af de besøgende brugte i 2010 3-4 timer i Sagnlandet. Ja knap halvdelen endda over 4 timer.

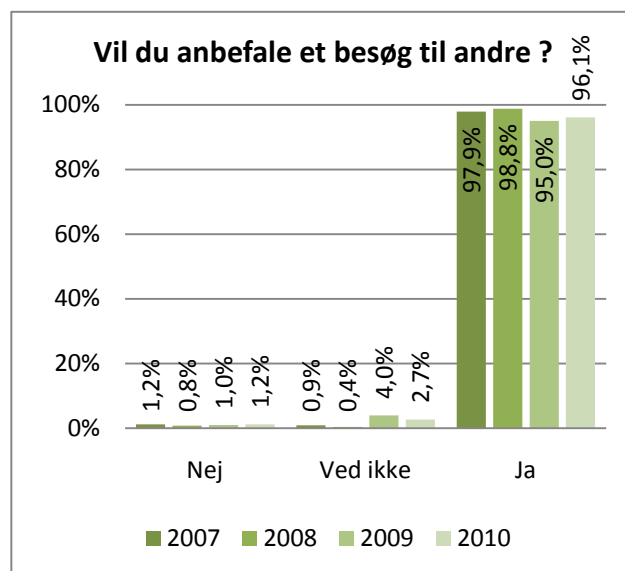
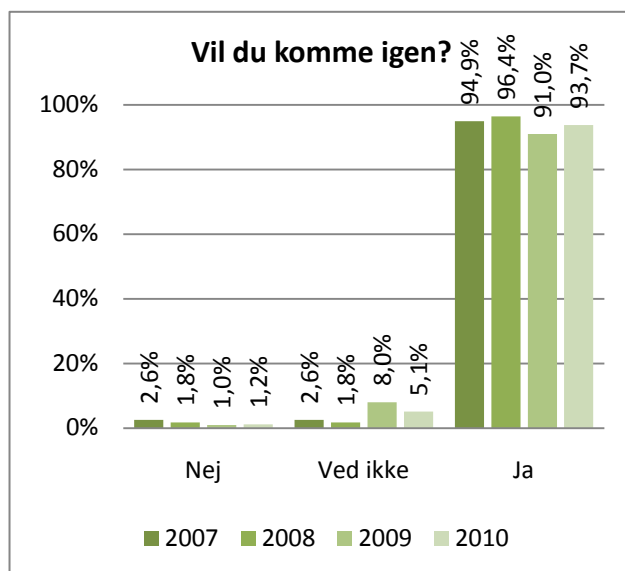
Endelig var 2010 året, hvor alle medarbejdere rykkede ind i vores nye Velkomstcenter og Multihus doneret af henholdsvis Velux Fondene og Augustinus

Fonden. Det har betydet stor lettelse i mange daglige arbejdsgange at have fået topmoderne arbejds- og gæstefaciliteter, men naturligvis også indførelsen af mange nye rutiner og kulturændringer hos personalet. Alt i alt har alle medarbejdere tacklet de mange udfordringer – såvel økonomiske, organisatoriske som arbejdsmæssige – på bedste vis.

At Sagnlandet Lejres indsats i 2010 for at gøre historie levende og vedkommende lykkes, ser vi – udover høj gæstetilfredshed – også bekræftet i, at 93,7 % af vores gæster gerne vil besøge os igen, mens 96,1 % vil anbefale andre at lægge vejen forbi **SAGNLANDET LEJRE – landet du må udforske**.

Tak til bidragsydere

Her skal afslutningsvis lyde en tak til de offentlige bevillingsgivere, fonde, puljer, samarbejdspartnere og frivillige, der i 2010 har støttet Sagnlandet Lejres drift og mange forskellige aktiviteter og udviklingsprojekter med penge og arbejdskraft:

For støtte til Sagnlandets Lejres ordinære drift takkes: **Undervisningsministeriet** og **Lejre Kommune**. Sagnlandet Lejre har ligeledes glædet sig over, at Undervisningsministeriet har besluttet, at vores tidligere amtslige tilskud fra og med 2010 er forankret under Staten.

For støtte og tilsagn om støtte til udviklingsprojekter og særlige aktiviteter takkes: **Arbejdsmarkedets Feriefond** (projekt: Fortidsoplevelser for Alle - aktiverende vidensformidling for børn og voksne), **Augustinus Fonden** (projekt: 1800-tals spisehus og aktivitetsplads på Lejre), **Foreningen Fortællinger i Lejre** (projekt: Fortællefestival), **Frantz Hoffmanns Mindelegat** (projekt: 1800-tals spisehus og aktivitetsplads på Lejre), **Friluftsrådet** (projekt: Skjoldungernes skibssætning), **Institutionen för arkeologi och antikens historia**, **Lunds universitet** (projekt: The Archaeology of Time Travel - Between Materiality and Virtuality), **Lejre Kommune** (projekt: Fortællefestival), **Region Sjælland** (projekt: Liv i historien - fokus på fælles fortid fra vikingetid til højmiddelalder), **Roskilde Handelsskole** (projekt: Udvikling af GPS-baseret værktøj til publikumsformidling) **Sagnlandets Venner i Lejre** (projekt: Skabelse af helleristninger samt frivillig hjælp), **Skjoldungelandet** (projekt: Skjoldungernes skibssætning og projekt: Skabelse af helleristninger), **Skoletjenesten** (udstationering af to ½-tids SKT medarbejdere) **Velux Fonden** (projekt: Rundt om Skarpsallingkarret. Danish design 3250 før Kristi fødsel).

Lars Holten, direktør

2010 – landet du må udforske i ord og billeder

I de følgende afsnit præsenterer vi et kalejdoskopisk vue over udvalgte aktiviteter og begivenheder, som gæsterne kunne opleve i løbet af sæson 2010 i Sagnlandet Lejre.

Udvalget giver et indtryk i bredden i vores arbejde under hovedoverskrifterne: Formidling, Forskning & Undervisning.

SAGNLANDETS aktiviteter indgår i et kredsløb, der består af tre kerneområder: Forskning, Formidling & Undervisning

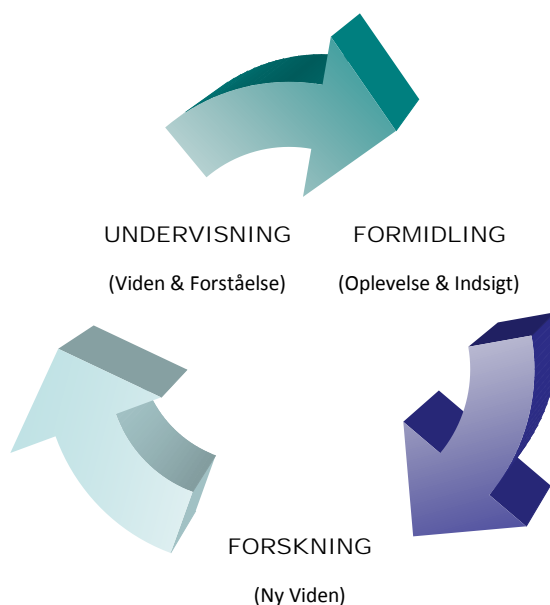
I kredsløbet giver forskningen ny viden, som formidles videre i undervisningssituationen med skoleelever og i formidlingen i det daglige møde med gæsterne

SAGNLANDETS forskningsbaserede formidling giver eleverne og publikum forståelse og indsigt, når vi omsætter ny viden fra forskningsverdenen i håndgribelige oplevelser og aktiviteter, som børn og voksne, selv kan deltage i.

Ideelt set danner mødet mellem ansat og gæst udgangspunkt for en dialog, der igen afføder ny viden og indsigt hos begge parter.

Dette krydsfelt mellem forskning, undervisning og formidling inspirerer til at rejse nye spørgsmål til forskningen for at kunne give nye svar og nye formidlingsoplevelser og aktiviteter.

SAGNLANDET LEJRES kredsløb er i bevægelse ...

Formidling

Fortidspatroljen

Fortidspatroljen blev takket være tre-årig bevilling fra Arbejdsmarkedets Feriefond søsat i 2010 som et nyt tiltag, der skal synliggøre og formidle Sagnlandet Lejres forskning og forskningsbaserede formidling og undervisning på en levende og involverende måde. Patruljen består af en kombination af faste og sæsonansatte instruktører. De rykker ud i landskabet lige der, hvor f.eks. aktuelle arkæologiske forsøg finder sted. Patruljen er på den måde blevet et aktiverende bindeled mellem forskere og publikum, hvor publikum så at sige *"får forskningen i hænderne"*. F.eks. har børn og voksne prøvet kræfter med redskaber og materialer, som Sagnlandets gæsteforskere samtidigt arbejdede med, eller som indgik i Sagnlandets årstema for 2010, *"Krig & Konflikt"*. Fortidspatroljen har bl.a. afviklet følgende aktiviteter hen over sæsonen:

ÅBEN BUEBANE: En ny prøv-selv buebane fik sammen med "Projekt oldtidsbue" premiere i sommeren 2010. For at lade gæsterne selv være deltagere i et eksperimentel arkæologisk forsøg, fik Sagnlandet i samarbejde med Nationalmuseets bueekspert, ph.d. Xenia Pauli Jensen fremstillet 20 buer fra tre forhistoriske perioder - Stenalderen, Jernalderen og Vikingetiden. Rekonstruktionerne blev fremstillet ved direkte sammenligning med de originale fund på Nationalmuseet og genskabt i nøjagtige mål og specifikke detaljer i udformning og funktion.

Herved fik gæsterne lejlighed til at skyde med nøjagtige kopier af buer fra forskellige tidsperioder og på egen krop, mærke forskelle i buer til henholdsvis jagt og krig og buer fremstillet af 5 forskellige træsorter. De enkelte buer fik individuelle navne, og antal skud afgivet med hver bue er registreret sæsonen igennem. Det skal give et indblik i, hvor længe sådanne buer har holdt, og hvorledes de evt. deformeres gennem brug. SL's gæster udtrykte over én kam stor glæde over at få lov at skyde med "ægte" oldtidsbuer og deltage i et sådant forsøg. Til projektet har vi også rekonstrueret et antal piletyper fra de tre perioder. Gæsterne var fascinerede over det håndværk der lå bag både fremstilling af buer og pile, og igen vakte det begejstring af børn og voksne kunne se og røre ved de imponerende pilespidser og smukke befjedrede pileskafter.

RØRE-UDSTILLING MED FORTIDSDYR. I Naturvejlederens hus ved vores Historiske Værksteder har vi indrettet en røre-udstilling med dyreskind og kranier fra Danmarks forhistoriske dyreverden. Her kan børn og voksne i fællesskab røre ved og se på drabelige kranier og bløde skind fra dyr som indgik i oldtidens fauna og fandt vej til stenalder-, jernalder- og vikingetids jægerens bord: ulve, bjørn, ræve, geder, urokser, egerne, fugle ect. Dyrene opleves gennem en aktiverede quiz, hvor børn og voksne sammen gætter hvilket dyr, de forskellige skind og kranier kommer fra. Til sidst finder de det rigtige svar på et faktaark. Det var en populær aktivitet for alle aldre, men især de mindre børn nød den sanselige oplevelse af at røre ved dyrene.

SKEEN I DEN ANDEN HÅND - I samarbejde med Båldalen og 1800-tals miljøet Krikkebjerg Huse udviklede og gennemførte fortidspatroljen et "ske-snitværksted" i Båldalen i første uge af skolernes sommerferie. Aktiviteten blev understøttet af 5 formidlingsplancher, der viste skeens kulturhistorie gennem 6000 år, fra Danmarks ældste ske fra jægerstenalder til nutidens engang skeer af plastik, hvor kun materialet adskiller dem fra romernes sølvskeer. Ske-snitværkstedet viste sig som en glimrende fordybelsesaktivitet for både familier og Båldalens skole- og institutionsgrupper.

FORTIDSPATRULJEN FYRER DEN AF og FORTIDSPATRULJEN SLÅR TIL – FORSKNINGSFORMIDLING PÅ PLETTEN! I uge 31 og uge 32 var Fortidspatroljen på banen da Sagnlandet lagde faciliteter og forskningslegat til to eksperimentale arkæologiske forsøg gennemført af forskere fra hhv. USA og Danmark.

I uge 31 "fyrede patroljen og publikum den af" med prøv-selv bueskydning i form af krigsbueskydning kontra jagtbueskydning. Her kunne gæsterne opleve spektakulære demonstrations skud på ringbrynje og flæskeside samtidig med, at vi fortalte spændende beretninger om krigsbuer og pile i jernalderen og jagtpile og buer i Stenalderen. Det skete samtidigt med at William Schindler, assistent professor, ph.d., Department of Sociology and Anthropology ved Washington College, gennemførte en systematisk forsøgsrække (se mere under Forskning)

I uge 32 "slog patroljen og publikum til". Denne gang med prøv-selv smedning for børn og voksne. Udover at hamre på glødende jern og forsøge sig med fremstilling af en pilespid, et søm eller en fiskekrog, fik gæsterne fortællinger om smedningens vanskelige kunst. Samtidigt kunne de røre en række våben og redskaber i en særlig "føle-udstilling". Denne fortidspatrolje aktivitet understøttede en flerårig forsøgsrække i samarbejde med Henriette Lyngstørn, lektor, ph.d. Saxoinstituttet, afdeling for Arkæologi ved Københavns Universitet (se mere under Forskning).

Ret og Råd på Ravnebjerg Ting

I 2010 gennemførte vi på Vikingemarkedsplads Ravnebjerg en aktivitetsuge i sommerferien under titlen *"Ret og Råd på Ravnebjerg Ting"* i regi af årstemaet "Krig & Konflikt". I denne uge sydede pladsen af rejsende købmænd og klaner fra nær og fjern, der drog til marked. Aktiviteterne var dagen i gennem opdelt i mindre optrin publikum kunne træde ind og ud af efter tid og lyst, men som udgjorde en samlet fortælling om, hvordan handel og konfliktløsning kunne have taget sig ud en dag på en markedsplads i vikingetiden.

Om formiddagen blev der sammen med familier og børnegrupper gennemført offerceremoni for en god dag med god handel. Børnene kunne også fremsige egne ønsker og behov. Så lyste Theggen, den lokale høvding, fred over markedet, og handlen gik i gang. Publikum kunne naturligvis handle ved boderne og børnene lave skindpunge, slå mønt osv. Under handelsaktiviteterne introducerede vi hver dag nye finurlige dilemmaer, som krævede et retsligt opgør på tinge. Det gjorde det muligt at vise vikingetidens mere ukendte aspekter, nemlig deres forståelse af lov, ret og straf.

Theggen og hans frue åbnede tinget midt på markedspladsen, hvor "niddingsdådene", dvs. sagerne blev fremlagt af de stridende parter for Lovsigemanden. Han ledte retsforhandlingen og udpegede gæster til at være meddomsmænd. Niddingsdådene bestod af tyveri, færden på andens mands jord, tyvfiskeri, vold og manddrab. I retsforhandlingerne kom det gennem disse små rollespil f.eks. frem, at for at en kvinde kunne have taleret på tinge, skulle hun stille med 12 mandlige vidner! Her var publikum ivrige efter at hjælpe. Dommene endte i bod, mandebod, tvekamp, dyst eller landsforvisning.

Vores vinkling af et vikingemarked kom herved på en underholdende og inddragende måde til at sætte perspektiv på samfundsaktuelle diskussioner af lov, straf og kønnenes forhold.

Athra Gathering – international Jæger- & Samler festival

I 2010 indledte Sagnlandet Lejre med stort gensidigt fagligt og formidlingsmæssigt udbytte et samarbejde med en gruppe moderne jægere-samlere, buskmænd fra Ju/Huansi stammen i Namibia i Kalahari-ørkenen. Vores namibiske kollegaer var bl.a. inspireret af Sagnlandets virke, og havde oprettet et historisk formidlingscenter for levendegjort formidling af deres oprindelige kultur til egne borgere og turister. Deres mål var at bevare kendskab til håndværk og en oprindelig, årtusinder gammel livsform, der i takt med globaliseringen er under voldsomt pres.

Konkret gennemførte vi sammen med vores namibiske gæster en ugelang festival i juli måned i Sagnlandet Lejre med deltagelse af europæiske re-entactorer, der alle arbejder med at genskabe viden om egen europæisk fortid som jæger-samlere i stenalderen.

Festivalen blev under titlen ATHRA GATHERING gennemført som en kombination af hands-on aktiviteter for publikum, særlige workshops i traditionelle håndværksteknikker for de inviterede festivaldeltagere og åbne foredrag for såvel publikum som festivaldeltagere i Sagnlandets konferencesale. De besøgende kunne f.eks. overvære og deltage i buskmændenes traditionelle trancedans, smykkefremstilling af bl.a. strudsecæg, fremstilling af buer og pile, se tilberedning af smagfulde sommerfuglelarver og meget mere.

Festivalen blev en succes for inviterede deltagere og det besøgende publikum. Også pressen viste stor interesse for vores faglige kombination af etnografi og arkæologi. En kombination der på en og samme tid både pirrede og udfordrede vores vestlige forestillinger om, hvordan man i det 21. århundrede – set i forhold til det 19. århundredes fremvisning af "eksotiske mennesker" – kan kombinere formidling af ét samfunds forhistorie og et andet samfunds allernærmeste historie med respekt og udbytte for begge parter. F.eks. bragte dagbladet Information en helsides artikel om begivenheden.

Legendernes Verden – live-rollespil med udgangspunkt i nordisk mytologi

I 2010 tog Sagnlandet Lejre for alvor taget handsken op med at få unge mellem 16 og 30 år til at fatte interesse for historie. Det er en aldersgruppe, der er stærkt underrepræsenteret i alle museumsstatistikker og brugeranalyser. For at få målgruppen i tale, har vi derfor taget udgangspunkt i samme aldersgruppes store interesse for live-rollespil og opbygning af universer. Den langsigtede strategi er, at få aldersgruppen gjort opmærksom på Danmarks righoldige sagnhistorie fra vikingetid og jernalder. Derigennem håber vi, at få de unge gjort interesseret i at arbejde med historiske kildematerialer og mytologier i stedet for rene fantasy universer.

Gennem et samarbejde med rollespilsbutikken Fanatic, der har et stort netværk til lokale og regionale rollespilsforeninger, har vi i fællesskab opbygget to live rollespil i 2010. Sagnlandet har desuden købt domænenavnet www.legendernesverden.dk som udgangspunkt for udvikling af sagnbaserede rollespil i årene frem.

Legendernes Verden 1 og 2 tog i 2010 udgangspunkt i den nordiske sagnhistorie om heltene *Beowulf* og *Sigurd Fafnersbane*. Denne målsætning lykkedes til overmål med omkring 700 deltagende og overnattende rollespillere i de to weekender i årets sæsonprogram, hvor Sagnlandet blev omdannet til *Legendernes Verden*. De unge har modtaget rollespillet med overvældende interesse og mange ivrige rollespillere nød at spille i Sagnlandet Lejre. "Den bedste Kulisse man kan forestille sig" som flere spillere sagde.

De historiske rammer var inspirerende for spillerne og mange af de unge spillere udtrykte stor interesse af Sagnlandets øvrige historiske virke. I denne opstartsfasen, og formentlig i et par sæsoner endnu, vil vi fortsat møde – og acceptere – orker, elver, skotske højlands-krigere, vampyrer mv., men gradvist håber vi, at få de unge til at arbejde med jernalderens og vikingetidens klædedragter, smykker, våben mv. samtidig med at vores forfædres rige forestillingsverden om drager, kæmpeorme, underjordiske, vætter mv. er velkomne i kreative fortolkninger.

Ved de to rollespilsweekender i maj og september kunne modige børn og voksne blandt Sagnlandets gæster komme på missioner i *Legendernes Verden* og selv afprøve deres evner som rollespillere. Her kunne de besøge de tre byer, hvor imellem rollespillet udfoldede sig for de tilmeldte spillere. Sminkører sørgede for at alle kunne blive sminket for en tier, mens rollespilsvåben kunne lånes gratis så længe lageret rakte. Herefter kom man som almindelig besøgende i træningslejr, hvor Kongens hird arrangerede våben- og kamptræning som bueskydning, øksekast, spydteknikker, kampteknikker og til sidst små slag med bueskytter, skjoldbærere og sværdkæmpere. Ved legendernes verden 2 havde vi desuden hyret to story-tellere. Her kunne gæster og rollespillere i Velkomstcentrets store sal opleve det originale sagn om *Sigurd Fafnersbane/Sigurd Dragedræber* i en dramatiseret udgave.

Fortidsfamilier – en kilde til fortsat nysgerrighed

Begrebet og konceptet ”Fortidsfamilie” er udviklet på Sagnlandet Lejre for over en menneskealder siden. I 1968-69 var der planlagt et decideret bosætningseksperiment, hvor en familie skulle leve i total selvstændighed, men forsøget måtte dog slutte efter 3 måneder. Det blev imidlertid indledningen til udviklingen af vores populære fortidsfamiliekoncept, der så dagens lys første gang i Danmark i 1974. Siden har Sagnlandet Lejre haft cirka 1000 familier boende i fortiden. Som fortidsfamilie kan almindelige familier ansøge om for en uge af gangen at bo, sove, spise, gå klædt, ja kort sagt leve som i f.eks. jernalderen.

I 2010 tiltrak konceptet sig i den grad international opmærksomhed. I en begejstret avisartikel over to sider i januar 2010 i Sunday Times beskrev en engelsk journalist hvordan han sammen med kone og to børn havde tilbragt en uge i vores jernalderlandsby Lethra i sommeren 2009. Den engelske artikel blev lynhurtigt spredt via internationale pressebureauer helt til f.eks. Rusland og Canada. Umiddelbart herefter modtog vi mange ansøgninger fra Storbritannien fra familier, der ønskede en uges ophold i jernalderen. I alt 8 familier fra England og Skotland kom i betragtning og oplevede Sagnlandets jernalderkoncept med begejstring og entusiasme.

Også de danske landsdækkende dagblade Politiken og JyllandsPosten bragte store flersides feature artikler om fortidsfamilierne henover sommeren 2010. TV2-Nyhederne var også på pletten med et indslag.

Konceptet er tilsyneladende uopslideligt og formår at fange mange menneskers interesse for hvad ”naboen” kan finde på, når det gælder om at finde på anderledes ferieoplevelser. I 2010 tilbragte i alt ca. 200 børn og voksne en uge som jernalderfamilie.

Helleristningssten – en ny attraktion i Sagnlandet Lejre

I 2010 modtog Sagnlandet en kæmpe gave fra vores støtteforening *Sagnlandets Venner i Lejre*. Gaven vejede ca. 32 ton og bestod af 3 kæmpe vandreblokke fra sidste og forrige istid, som isfremstød for årtusinder siden havde aflejret to forskellige steder på Djursland. Støttet af midler fra Venneforeningens egen kasse samt fra Nationalparkprojektet *Skjoldungelandet* og *Ro's Stenhuggeri*, blev de tre smukke kæmpesten transporteret til Lejre på blokvogn, hvor de i første omgang blev placeret foran Lejre Museum i Gl. Lejre.

Her blev stenene udsmykket med et udvalg af helleristninger fra bronzealderen. Motiverne var udvalgt af helleristningsekspert Gerhard Milstreu, *Tannums Helleristningsmuseum*, mens helleristningerne omhyggeligt blev udhugget af stenhugger Oluf Møller. Gennem et par uger i august kunne Lejreborgere følge stenhuggerens arbejde, bl.a. under det velbesøgte Gl. Kongskilde marked 15. august.

De mere end 3000 år gamle motiver omfatter bl.a. skibe, soltegn, fødder, hænder, skåltegn og et elskende par. Denne spændende symbolverden skal Sagnlandets gæster fra 2011 opleve på tæt hold fra og med 2011, hvor de kæmpe sten transporteres til deres endelige position i Sagnlandet Lejres smukke morænelandskab.

Ideen til helleristningsprojektet opstod efter at *Sagnlandets Venner* havde arrangeret en række meget velbesøgte foredrag ved Gerhard Milstreu i Sagnlandets film- og foredragssale i vinteren 2009-2010.

Jul i Sagnlandet Lejre

Sagnlandet Lejre er i disse år ved at udvikle en unik juleoplevelse. Vi begyndte med at holde juleåbent i to advents weekender i 2009 med fokus på såvel hedensk Hjul og midvinter solhverv som kristen 1800-tals jul. I 2010 valgte vi at rendyrke konceptet ved udelukkende at fokusere på 1800-tals julen.

Her kunne hele familien komme i julestemning og lave hjemmelavede julegaver fyldt med historier. Man kunne f.eks. støbe vokslys i lyseværkstedet, filte julepynt i Væveværkstedet, lave lerfigurer i Potteriet, hvor man også kunne se risengrødsskåle blive dekoreret på gammeldagsmaner med glasur og kohorn. Man kunne lave hjemmelavede slikkepinde i bolsjeværkstedet, snitte sin egen grødske i snitteværkstedet og bage pandekager over bål. Herudover kunne man på søndage opleve julegudstjenester anno 1850 ved de lokale præster i landbohusmiljøet Krikkebjerg Huse. Og her kunne man også – når præsten ikke hørte på – høre husmandskonen Sørine berette om nisser og troldtøj. Endelig kunne man selv gå på Nissejagt eller følge naturformidleren rundt i landskabet og finde spor efter den endnu sjældnere vildnisse.

Gløgg, æbleskiver og flæskestegssandwich og varme kunne man få i julecafeen i Velkomstcentret, hvor man også kunne dekorere hjemmebagte honningkagehjerter eller deltage i tegnekonkurrencer. Sidst men ikke mindst kunne man købe julegaver i Sagnlandets smukke, julepyntede butik, der bød på alt ud i traditionelt julepynt, lune og lækre sweatre, bageformer, kogebøger, vildænder, økologiske snapse og meget mere godt. Hver dag blev afsluttet med juletræsdans omkring juletræet på pladsen foran Velkomstcentret.

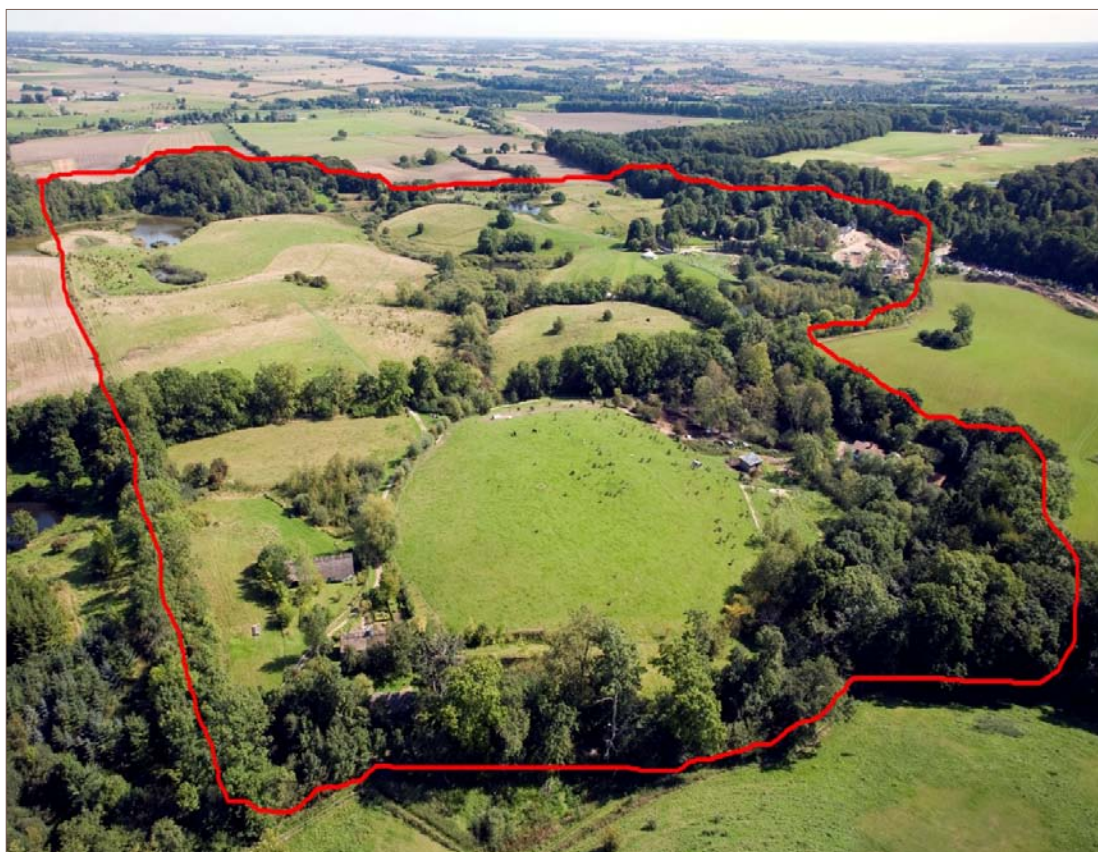

Forskning

Sagnlandet Lejre – en kulturhistorisk feltstation

Sagnlandet Lejre råder over 43 ha. kulturlandskab. Landskabet rummer en række særlige biotoper, der ikke er sprøjtet eller udnyttet intensivt gennem 47 år: marker, enge, overdrev, skovgræsning, højskov, søer og moser. Enkelte marker har helt været friholdt fra maskinel behandling i alle årene og anvendes udelukkende til forhistoriske landbrugsforsøg. Det har i konkrete forskningsprojekter været en vigtig variabel, at jorden aldrig har været udsat for kompression af tunge traktorer, når forhistoriske dyrkningsforsøgs påvirkning af jordens mikrostrukturer efterfølgende er analyseret og sammenlignet med fossile marksystemer.

Sagnlandet råder over et større dyrehold af historiske racer (kreaturer, svin, får, geder, gæs, fjerkræ). Hertil kommer en rig insektfauna og deraf afledt fugleliv. Sagnlandet Lejre indgår derfor ofte som feltstation for forskellige, eksterne forskningsprojekter, hvor et stabilt, uberørt, men let tilgængeligt naturområde er vigtigt for f.eks. sammenligning med sideløbende, fuldstændigt kontrollerede forsøg i laboratorier.

De historiske værksteder

Sagnlandet Lejre har siden sin etablering i 1964 opbygget faglige kompetencer af høj international standard indenfor forhistorisk tekstilteknologi og keramik fremstilling. Det er ikke en viden eller uddannelse, man kan erhverve andre steder i landet. Den skabes i forskningsprocessen, som den udspiller sig i samarbejdet mellem vores dygtige rekonstruktionshåndværkere og eksterne, akademiske gæsteforskere. De rejser til Sagnlandet for her at få den specielle assistance, der kan give dem svar på kulturhistoriske problem-

stillinger, der kun kan belyses gennem eksperimentalarkæologiske forsøg. For at sådanne forsøg lever op til videnskabelig standard, skal de tilrettelægges og gennemføres kvalificeret, kontroller- og reproducerbart. Det forudsætter igen, at der findes rekonstruktionshåndværkere, der mestrer kunsten at læse og genskabe de forhistoriske redskaber, materialer og processer, der ønskes videnskabeligt testet mod et originalt, men ubelyst, kilde-materiale.

Forskningsarkiv og -bibliotek

Sagnlandet Lejre opretholder et forskningsarkiv over de eksperimental-arkæologiske forsøg, der gennemføres i Sagnlandet støttet af Sagnlandets forskningslegat til støtte for kulturhistoriske eksperimenter. Herudover har Sagnlandet et stort specialbibliotek på ca. 8.000 værker, der stilles til rådighed for studerende og forskere, der indgår i samarbejdsprojekter med Sagnlandet.

Forskningslegat

Sagnlandet Lejre uddeler hvert år på baggrund af ansøgning *Forskningslegat til støtte for kulturhistoriske eksperimenter*. Både studerende og færdiguddannede museumsfolk kan modtage støtte til eksperimental arkæologiske projekter. Forskningslegatet finansieres af Sagnlandets egne driftsmidler.

Eksperimentalarkæologiske forsøg i 2010

I 2010 har vi tvunget af økonomiske grunde – og trods besøgsfremgang på 5 % i 2009 – måtte reducere vores årlige forskningslegat fra 150.000 kr. til 30.000 kr. Det skyldes som nævnt i afsnittet *"2010 i tilbageblik"* et underskud på driften i 2009.

I alt modtog vi i 2010 ansøgning om støtte til 21 eksperimental arkæologiske projekter til et samlet beløb på 425.000 DKr. Heraf var 15 ansøgere udenlandske (3 Italien, 2 England, Ukraine, Holland, 2 USA, Tyskland, Schweiz, Frankrig, Ungarn, Irland og Norge).

Den store mængde ansøgninger og internationale profil viser, dels hvor kendt Sagnlandet Lejre er for sin eksperimental arkæologiske virksomhed og dels, at der er et udtalt behov for at kunne søge midler til at gennemføre sådanne særligt tilrettelagte forsøg.

Vi skal være de første til at beklage, at vi har måtte foretage denne prioritering, men de barske økonomiske kendsgerninger er her – som andre steder i den kulturhistoriske forskningsverden – at vi må sikre vores grundlæggende drift og indtægtsgivende formidlingsaktiviteter, førend vi kan uddele egne midler.

De 3 forsøg vi i 2010 kunne støtte med rejseomkostninger, materialer og assistance var 1 hollandsk, 1 amerikansk og 1 dansk.

Whats the point? Systematic testing of projectile point performance when confronted with various body coverings. Ved William Schindler, assistent professor, ph.d., Dep. of Sociology and Anthropology, Washington College, Washington USA.

William Schindler gennemførte en række kontrollerede bueskydningsforsøg, der havde til formål at kunne erkende forskellige typer af skudskader på forhistoriske flintpile fra stenalder. Schindler fremstillede nøjagtige kopier af originale flintspidser, der herefter

blev anvendt til en serie skudforsøg, hvor pilene blev skudt gennem forskellige typer materialer, der dækkede en gennemsigtig, specialfremstillet – og kostbar – gelatinemasse, der i modstandskraft svarede til kropsvæv. Den gennemsigtige gelatinemasse gjorde det muligt at studere og fotodokumentere, hvorledes hver enkelt pilespid blev deformeret og afsprængt afhængigt af det materiale, f.eks. læder, der blev skudt igennem.

Forsøgsrækken blev gennemført under publikums bevågenhed og i samarbejde med Sagnlandets Fortidspatrolje, der understøttede forskningsprojektet med publikumsettede prøv-selv aktiviteter (se afsnittet Formidling/Forskningspatroljen).

Forskningsprojektet blev omtalt i en helsidesartikel **"Dødbringende flint"** i weekendavisens særlige videnskabstillæg "Ideer" d. 20. august 2010.

Ringbrynjer fra danske jernalder-kulturer (2) – og rekonstruktion af jernudvindingsovnen fra Sønder Holsted. Ved Henriette Lyngstrøm, lektor, ph.d., afd. Forhistorisk Arkæologi, Saxo-instituttet, Københavns Universitet.

Henriette Lyngstrøm udførte forsøg med smedning af jernalderens ringbrynjer af dansk myremalm. Hidtil har man antaget, at ringbrynjer var importeret til Danmark i ældre jernalder, men metallurgiske analyser har de seneste år antydnet, at brynjerne er fremstillet af lokal myremalm. Som optakt til selve smedeforsøget i Sagnlandets store undervisningsmedie, blev der derfor først udvundet smedejern af dansk myremalm i Jernalderlandsbyen Athras rekonstruerede jernudvindingsområde. Den spektakulære og arbejdskrævende proces gennemførte Henriette Lyngstrøm i samarbejde med arkæologistuderende fra Københavns Universitet i kopier af jernudvindingsovne fra ældre jernalder. Forsøgsrækken gav publikum et godt indblik i, hvordan forsker og håndværker, arkæolog og smed arbejder tæt sammen, for at kunne fremstille nøjagtige kopier af de ganske små ringe ved at smede, stanse, trække og nitte og konstant sammenholde dem med original materialet. Til en komplet ringbrynje skønnes der i øvrigt der at medgå ca. 20.000 ringe, der nittes sammen!

Amber clubs and axes; How are they made? Ved Wouter B. Verschoof, Laboratory for Artefact Studies, Faculty of Archaeology Leiden University, Holland.

Wouter B. Verschoof testede en række forskellige teknikker og materialer, der kan have været anvendt i bondestenalderen til fremstilling af dobbeltøkseformede ravperler. Den særegne perleform var karakteristisk for tragtbægerkulturens bønder, der for ca. 5000 år siden fremstillende denne komplekse og særlige form for ravperler, der blev nedlagt som offermund i moser samt som offer- og gravgaver til de døde i dysser og jættestuer i hele Sydsandinavien. Hvor arkæologer har beskæftiget sig meget med studiet af perlernes form ved man næsten intet om, hvordan de er blevet fremstillet.

Wouter B. Verschoof testede bl.a. flint, ben og tak til udformning af perlerne samt polering med frisk træ samt akse af brændte padderokker opblandet i fedt, i det padderokkernes høje indhold af silicium kunne tænkes at fungere som slibemiddel. Fund af gruber fyldt med aske fra padderokker kendes således fra hollandske fund på datidens bopladser og er hidtil tolket som tegn på arbejdsområder for slibning. Endelig blev der testet forskellige metoder til at perforere perlerne med, bl.a. opvarmet kobbertråd. Sagnlandets publikum fik lejlighed til at følge de fingernemme arbejde, der fandt sted ved de historiske værksteder.

Rekonstruktions- og udredningsopgaver i 2010

Tekstilrekonstruktions projekt. Sagnlandet Lejres tekstilarkæolog og væver var i 2009 og 2010 på en udfordrende bestillingsopgave. Universitetet i Valencia skulle lave en udstilling om romerrigets tøjmode på den Iberiske halvø. Problemet var blot, at man ikke – som det normalt er tilfældet ved rekonstruktion af oldtidsdragter – havde bevarede stumper af originale tekstiler til sin rådighed. Til gengæld havde man en smuk statue, *Lady of Baza*, fra det 3. århundrede f.kr. Statuen, der er et af det spanske Nationalmuseum i Madrids klenodier, var fundet i en grav i Anadalusien i Sydspanien i begyndelsen af 1970'erne. Den næsten legemsstore statue fremstillede en siddende kvinde i klædt flere lag skørter og en smuk foldet kappe. Svage spor af bemaling viste, at kappen havde været blå med røde bortmønstre. Udfordringen med at omsætte en tredimensionel statues gengivelse af en klædedragt til todimensionelle snitmønstre, der efter vævning, tilskæring, syning og plantefarvning atter skulle resultere i komplet klædedragt med samme fald som på statuen, var stor. Takket være rekonstruktionshåndværkernes store materialekendskab og forståelse og indblik i andre fund fra Sydeuropa lykkedes det efter flere hundrede arbejdstimer, at få fremstillet en meget smuk dragt, der nøjagtigt matcher statuens. Den rekonstruerede klædedragt, der blev afleveret personligt i Spanien i foråret 2010, kan i 2011 opleves på en international vandreudstilling om dragter og identitet i den romerske verden på museer i Wien, Mannheim og Valencia.

Det spændende rekonstruktionsarbejde kunne følges af Sagnlandets gæster i De Historiske Værksteder, ligesom Sagnlandet dokumenterede fremstillingsprocesserne i film og billeder. Projektet fik ligeledes en flot omtale i en helsides artikel "*Fra sten til stoffer*" i Weekendavisens særlige videnskabstillæg "Ideer" d. 3. september 2010.

Keramik rekonstruktionsprojekt. I foråret 2010 fik Sagnlandet Lejres Potteri en ny specialopgave. Nationalmuseet skulle have fremstillet 7 nøjagtige kopier af jernalderlerkar fra den bornholmske gravplads ved Slusegård, dateret til ældre romersk jernalder. Lerkarrene skulle anvendes til en særudstilling på Nationalmuseet, der skulle indvies i skolernes efterårsferie. Særudstillingen bestod af et "Arkæolarium" hvor børn og voksne skulle arbejde som arkæologer og registrere gravfund med tilhørende gravudstyr, hvor de 7 lerkar indgik i gravgodset fra såvel rige som fattige gravfund. De 7 lerkar blev fremstillet på baggrund af opmålinger af originalerne, håndopbygget samt bålbrændt for at have den rette patina.

Konferencer og workshops

International tekstil workshop. I samarbejde med grundforskningscentret CTR (Centre for Textile Research) ved Københavns Universitet tilrettelagde og afviklede Sagnlandet Lejre i forsommeren 2010 en 3-dages workshop i tekstil-teknologi. På workshoppen deltog 18

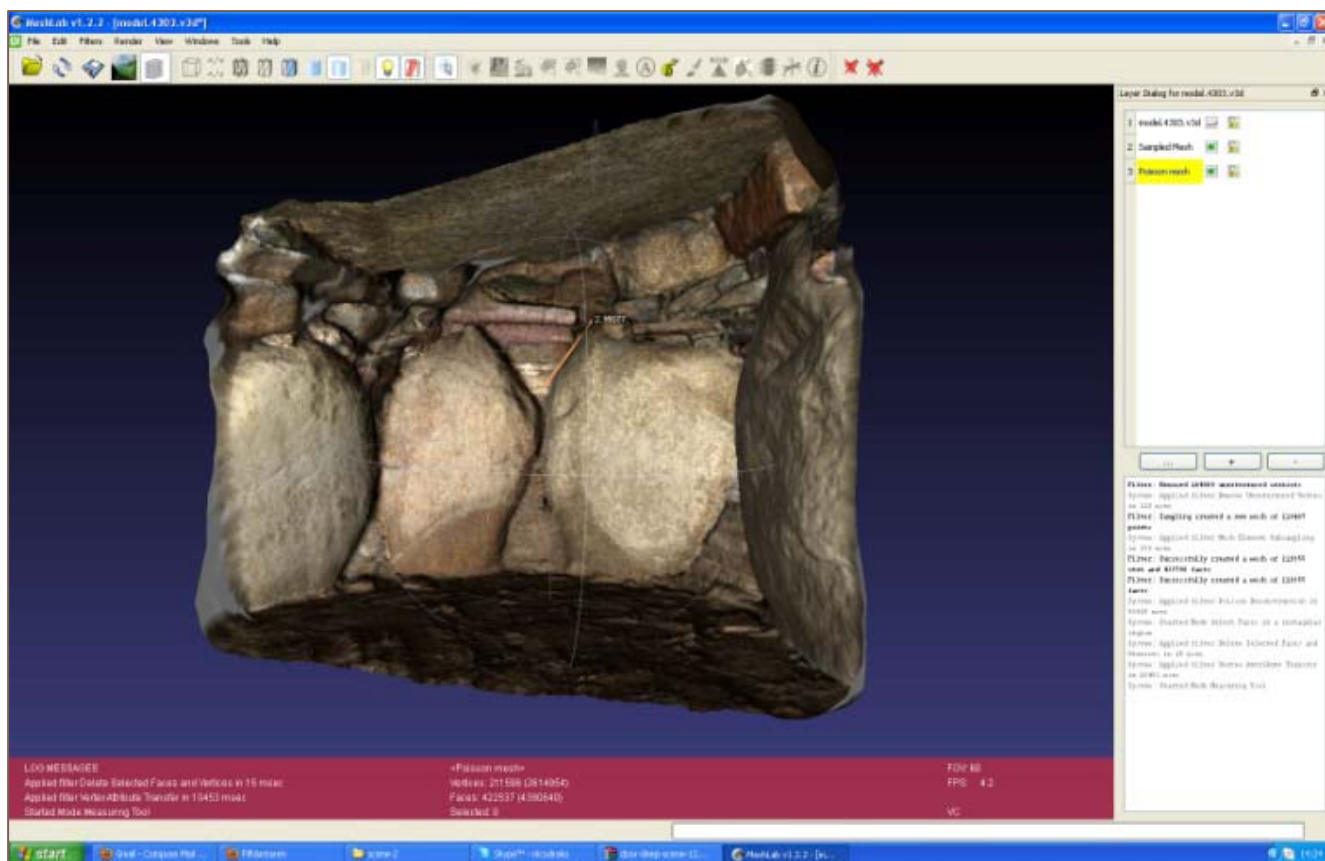
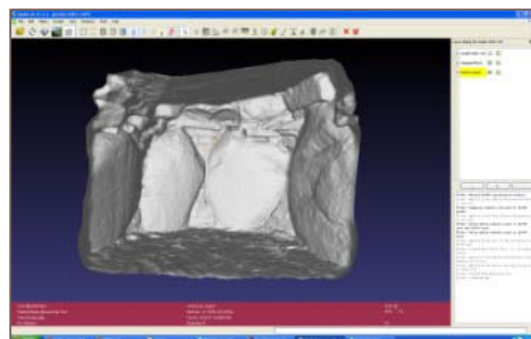

tekstilforskere fra 11 nationer (Indien, Israel, Slovakiet, Grækenland, England, Norge, Sverige, Danmark, Tyskland, Frankrig og Finland). Alle forskere blev undervist i forskellige former for bearbejdning af plante- og dyrefibre til tråde og garner, spinding, vævning og plantefarvning.

International konference om ny digital teknologi i formidling af kulturarv. I samarbejde med Lunds Universitet afviklede Sagnlandet Lejre et 2-dages forskerseminar i regi af det internationale forskningsprojekt **"Time Travel/Tidsrejsen Arkeologi"** ledet af Institutionen för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet.

I konferencen deltog 25 forskere og studerende fra Danmark, Sverige, Norge, Italien, Tyskland og Holland. Projektet undersøger bl.a. hvordan ny digital teknologi som virtual-reality og augmented-reality kan bruges på nye måder til formidling af og forskning i kulturarven.

Projektet opererer med udvikling af 3 gennemgående pilotprojekter fra henholdsvis Sverige, Norge og Danmark. Sagnlandets projekt **"digital genskabelse af 5.500 virtuel jættestue"** repræsenterer det danske bidrag i projektet.

Undervisning

Sagnlandet Lejres skoletjeneste samarbejder med Skoletjenesten om at udvikle og gennemføre aktiviteter og undervisning for grupper fra daginstitutioner, folkeskolen, ungdomsuddannelserne og gymnasiet. Vi udvikler aktiviteter og undervisningstilbud med udgangspunkt i pædagogiske læreplaner, folkeskolens Fælles Mål, diverse kanon indenfor fagene samt gymnasiale uddannelsers læreplaner.

Vores mange undervisningstilbud varer fra et par timer og op til 5 dages lejrskoleophold. Undervisningstilbud og aktiviteter henvender sig især til fagene historie, dansk, hjemkundskab, natur og teknik, samfundsfag og biologi og er især velegnede til at indgå i tværfaglige forløb i skolen.

I vores undervisning arbejder vi med begrebet **”lærer i rolle”**. Derfor er vores instruktører i de forskellige forhistoriske og historiske perioder udstyret med personlige baggrundshistorier. Disse personhistorier tilstræber vi at opbygge gennem en kombination af instruktørens egne livsoplevelser og universelle livsoplevelser, der er uafhængige af tid og sted (at rejse, at flygte, at stifte familie, at krige, at miste osv.).

Vi har døbt disse personaer **”Historiens øjenvidner”**. En er f.eks. lejesoldat, en anden bortløben slave, en tredje bonde, en fjerde overvejer udvandring en femte er enke med mange småbørn og så fremdeles. Det er skæbneforløb, der kendes til alle tider. Ved at arbejde med sådanne universelle roller i historisk klædning og perspektiv, opnår vi en distance, der gør det muligt at berøre følsomme emner og dilemmaer uden at overskride elevernes aktuelle livssituation. Men samtidig giver rollerne mulighed for akkurat at drøfte sådanne væsentlige livsvalg, konflikter, tab, sorger og glæder, der relaterer sig til børnenes aktuelle livssituation. På den måde oplever børnene historien i øjenhøjde og med referencer til eget erfaringsgrundlag, som de kan inddrage i dialogen.

Indlevelsespædagogik

Skoletjenesten i SAGNLANDET LEJRE har udviklet en særlig pædagogik, vi har døbt indlevelsespædagogik. Ved at kombinere historisk værkstedsarbejde med ”lærer i rolle” i en levendegjort oldtidsramme sikrer vi at:

- Eleverne skaber selv viden ved at eksperimentere og udføre rekonstruerede arbejdsprocesser. Ved at efterligne skal børnene/eleverne ”gribe” for at kunne ”begribe” og derigennem udvikle og udvide deres egen begrebsverden. Der sker en indøvelse og en udøvelse og med det en tilegnelsesproces, der er afgørende i enhver læring. Børnene danner sig førstehåndserfaringer og reflekterer over det, de gør, for senere at kunne vise det til andre eller forklare det for deres kammerater eller Sagnlandets besøgende, hvorved de omsætter eller anvender deres nyerhvervede viden.
- Børnenes identitetsdannelse og historiske bevidsthed fremmes ved hjælp af drama og historisk værkstedsarbejde. Arbejdes der med hånden, arbejdes der også med ånden. Børnene deltager altså i en dannelsesrejse, hvor de får mulighed for at se sig selv i noget, der er større end dem selv. De oplever, at de er historieskabte og histo-

rieskabende. De får en fremtidsforventning ved, at det procesorienterede arbejde de er beskæftiget med rækker ud i fremtiden og har konsekvenser. De valg eleverne tager, er med til at skabe forandring og med det, historie.

- Vi anvender dialogbaseret undervisning og formidling for at skabe et læringsrum, der virker fremmende for læreprocesserne ved at vække elevernes nysgerrighed og invitere dem til refleksion og dialog. Her arbejder underviserne med at møde børnene på deres præmisser og at være formidler mellem det fremmede og det kendte.
- Vi tilgodeser social læring ved at sætte børnene i en situation og i en rekonstrueret verden, der inviterer til at overskride egne grænser. De bliver regnet for og regnet med. De skal bære et ansvar, arbejde sammen, for at det hele lykkes. Alle er afhængig af hinandens indsats. De ser sig selv og hinanden i et andet lys og opdager andre måder at omgås hinanden på. Det gælder både børn og voksne, lærere og elever.
- Elevernes arbejdsopgaver og -teknikker er meningsfulde og nødvendige hvilket de hurtigt erfarer. Når de skal lære at lave ild, er det ikke kun for teknikken skyld, men også fordi der er brug for et bål for at kunne tilberede mad, brænde keramik, varme sig, kunne starte essen, etc. Eleverne oplever at hele processen giver mening fra A til B til C ...

Ny 3-årig samarbejdsaftale indgået med Skoletjenesten

I efteråret 2010 indgik Sagnlandet Lejre en ny treårig samarbejdsaftale med Skoletjenesten om forsat udvikling af sine historiske læringsmiljøer og undervisningstilbud. Samarbejdsaftalen gælder for perioden 2011-2013.

Skoletjenesten ansætter og udstationerer en halvtidsmedarbejder samt frikøber en områdeleder i Vikingområdet til halv tid. De to halvtidsskoletjenestemedarbejdere skal fungere som undervisnings- og udviklingsansvarlige og varetage lærings- og undervisningsaktiviteterne i Sagnlandet Lejre. Sagnlandet ansætter og aflønner herudover en undervisnings- og udviklingsmedarbejder, ligesom Sagnlandet finansierer en række øvrige områdeledere og instruktørers arbejdstid, der anvendes i udvikling og gennemførelse af undervisningstilbuddene i Sagnlandet Lejre.

Udover arbejdet i Sagnlandet Lejre indgår de to halvtids undervisnings- og udviklingsansvarlige i Skoletjenestens organisation/netværk, herunder deltagelse i fælles møder/aktiviteter/udviklingsarbejde, videns- og erfaringsdeling i studiegrupper, projekter samt samarbejde med Skoletjenestens øvrige afdelinger og udviklingssamarbejder.

I den ny treårige samarbejdsperiode sætter Sagnlandet bl.a. fokus på udeskoleprojekter, hvor lærere på egen hånd skal sættes i stand til at udnytte Sagnlandet Lejres mange læringsrum i forbindelse med egen undervisning. Det skal ske gennem lærerkurser, undervisningsvejledninger og med mulighed for tilkøb af instruktør.

Fælles Mål

I 2010 afsluttede Sagnlandets skoletjeneste færdiggørelse af særlige vejledningsskemaer til lærerne for samtlige undervisningstilbud. I skemaerne kan lærerne se hvilke trin- og delmål de enkelte forløb på de enkelte klassetrin vil opfylde. Skemaerne (ca. 150 i alt pga. de mange tværfaglige sammenhænge Sagnlandets forskellige undervisningsforløb kan indgå i) kan downloades fra Sagnlandets og Skoletjenestens hjemmeside.

Opbygning af lærernetværk og pædagognetværk

I foråret 2010 udarbejdede vi et koncept og markedsføringsmaterialer for opbygning af et lærernetværk og et pædagognetværk kombineret med en økonomisk favorabel abonnementsordning for henholdsvis skoler og daginstitutioner. Som medlem af netværkene får læren/pædagogen mulighed for at deltage med prøve-klasser og give feedback, når Sagnlandet tester nye undervisnings- og aktivitetsforløb. Herudover tilbyder Sagnlandet gratis kurser for netværksmedlemmer, til understøttelse af udeskoleprojekter.

Materialet blev udsendt ultimo juni 2010 til ca. 650 skoler og 1800 daginstitutioner på Sjælland. Opfølgende telefoninterviews med udvalgte skoler og daginstitutioner viste, at timingen ikke var optimal i forhold til skolernes økonomiske planlægning. Udsendelse og koncept justeres derfor i 2011 på baggrund af de høstede erfaringer.

Videnspædagogisk konference

I maj 2010 var Sagnlandet Lejre vært for rundvisning og oldtids-frokost for repræsentanter fra Undervisningsministeriets embedsmænd, det faglige rådgivende udvalg og ledere og medarbejdere fra de 14 øvrige videnspædagogiske aktivitetscentre i Danmark.

Det skete i forbindelse med den årlige Videnspædagogiske konference, der i 2010 foregik på Sjælland i konferencecentret Sonnerupgård. Konferencens hovedemne var **"Faglighed"**. Ved rundvisningen i Sagnlandet illustrerede vi bl.a. i de Historiske Værksteder betydningen af have håndværkermæssige kompetencer på højt niveau for at bevare kvalitet og autenticitet i skoleundervisningen, mens vi i 1800-tals miljøet *Krikkebjerg Huse* gav eksempler på indlevelsespædagogikkens styrker som læringsmetode. Ministeriets besøg talte som evaluering af Sagnlandets arbejde, der gennemføres ca. hvert 2-3 år.

Seminar om udeskoleprojekter i kulturlandskabet

I samarbejde med Skoletjenesten Öresund var Sagnlandet Lejres skoletjeneste i 2010 vært for efteruddannelsesdag for lærere. Temaet var arkæologi som udgangspunkt for at gennemføre historieundervisning med eksperimentelle og praktiske metoder ude i landskabet. Kurset satte fokus på tværfaglig undervisning mellem historie, naturfag, geografi, sløjd og hjemkundskab. Målet var at gøre eleverne til aktive "detektiver", hvor de lærer at læse og tolke historiske spor i kulturlandskabet. Eksterne oplægsholdere kom blandt andet fra Kulturarvsstyrelsen ved projektleder Marianne Rasmussen og fra Sydsvensk Arkeologi ved museumsinspektør Bertil Helgesson.

Historisk Værkstedstræf om "Krig & Fred"

I 2010 deltog Sagnlandets skoletjenestemedarbejdere i planlægningen og afviklingen af et maxi-træf med titlen **"Krig & Fred"** for undervisningsmedarbejdere ved alle de historiske værksteder i Danmark. For at sikre aktualitet og menneskelig indsigt i vores måde at formidle dette vigtige emne på, havde vi til træffet inviteret fem mennesker ind, der personligt var berørt af konflikt eller krig: en pårørende, en mærket soldat, en flygtning, en soldat der havde trukket sig ud af hæren og en soldat der fortsat var aktiv i konfliktramte områder. På den måde fik vi kombineret nutidens krige med meget personlige, bevægende beretninger som afsæt for at arbejde med emnet i (for-)historiske perioder. Træffet blev afsluttet med foredrag af sociolog, der var indbudt til at komme med et forskningsbaseret bud på krigens natur. Gennem kurset kom vores undervisningsmedarbejdere godt rundt om emnet på både det meget konkrete og mere abstrakte plan.

Nye 1800-tals undervisningstilbud

I 2010 måtte vi konstatere, at der ikke var efterspørgsel på forløbet **"Sørine og den store krig i 1864"** som vi udviklede og testede på prøveklasser i 2009, selvom det indgår i kanon for faget historie. I stedet for at udarbejde nyt skriftligt materiale til forløbet som planlagt, udviklede og udvidede vi i stedet vores undervisningstilbud omkring julens traditioner. Det var der i 2009 stor efterspørgsel på. I 2010 tilbød vi derfor fire mod tidligere ét tilbud om juleforløb og i en længere periode. Tilbuddene omfattede **"Den gamle jul – som tip-tip oldemor fejrede den"**, **Hvor her dufter brunt og brændt – julebrød og kager i 1800-tallet"**, **"Et lys i mørket – vi støber lys som i 1800-tallet"** og **"Nissehistorier i den gamle bondestue"**. Desværre blev tilbuddene ikke søgt i nær samme omfang som i 2009. Rundringning til udvalgte skoler og institutioner viste, at det ikke skyldtes manglende lyst, men derimod meget stram økonomi i skoleårets sidste del, idet mange skoler og institutioner pga. den økonomiske krise, var blevet pålagt ikke at bruge flere penge.

Erhvervsturisme

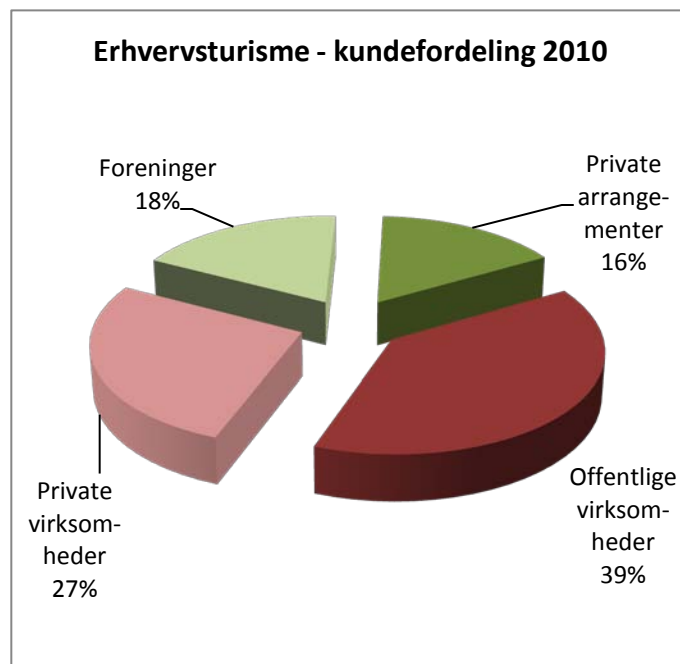
Sagnlandet Lejre har gennem en årrække opbygget en række arrangementstilbud målrettet erhvervslivet og andre grupper, der ønsker skræddersyede arrangementer tilpasset gruppens størrelse, sammensætning og særlige ønsker for oplevelsen.

Fælles for de arrangementer vi tilbyder vores erhvervskunder er, at de aktiviteter, der indgår i arrangementet alle rummer en spændende kulturhistorisk fortælling. Hvad enten vi taler om en firmaudflugt med guidet tur eller et mere aktivitetsbaseret teambuilding forløb er nøgleord autenticitet, storytelling, naturoplevelse og indholdsrige oplevelser.

I 2010 har vi tilbudt forskellige aktivitetspakker der omfatter rundvisninger, dyste, oldtidsgourmeter og andre aktiviteter som f.eks. skattejagt, foredrag, modeopvisning, fødselsdagsarrangementer mv.

Når firmaer, offentlige arbejdspladser, organisationer eller private grupper afholder et arrangement i Sagnlandet bidrager de samtidig til at støtte Sagnlandets almennyttige formålsparagraf til gavn for skoleundervisning og forskning.

I 2010 afviklede vi i alt 85 arrangementer med deltagelse af i alt 2.240 personer. Hertil kom andre 761 personer, der alene benyttede vores nye møde- og conferencefaciliteter.

Møde- og konferencer – nyt tilbud i 2010

Fra og med januar 2010 kunne Sagnlandet Lejre tage sit nye Velkomstcenter i brug. Det rummer bl.a. moderne konferencelokaler med moderne AV-udstyr i form af HD-projektorer, bluray-afspillere, trådløse mikrofoner, flipovers, whiteboards og trådløst internetadgang.

Kunderne kan vælge mellem en række forskellige møde- møde og conferencepakker, der tilgodeser fra 2-80 personer, herunder også bespisning. Samtidigt kan alle mødepakker kombineres med skræddersyede aktivitetspakker, hvad enten man kun har brug for et kort møde break eller et længere aktivitetsprogram udenfor i et af Sagnlandets mange historiske universer.

De nye conferencefaciliteter er i overensstemmelse med Sagnlandets vision **"En Fortid i en Nutid med en Fremtid"** designet med størst mulig hensyntagen til miljøet. Hele Velkomstcentret opvarmes f.eks. ved CO₂-neutrale teknologier som jordvarme, solvarme og træpillefyr fyret med affald fra træindustrien.

Formålsparagraf

Dynamik og udvikling er rodfæstet i Sagnlandet Lejres vedtægtsbestemte formål:

Centrets formål er at drive et forskningscenter for udførelse af etnologiske, historiske og arkæologiske eksperimenter. Herunder hører gennemførelse af forskningsopgaver og viderebringelse af resultaterne gennem videnskabelige kanaler og aktiv formidling og undervisning til borgerne. Alle indtægter anvendes til opfyldelse af dette formål.

Vision – En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Sagnlandet Lejre tilstræber at vise, at historisk indsigt altid kan perspektivere nutidens problemstillinger samt at vores valg i dag, har konsekvenser for dagen i morgen.

Vision: En Fortid i en Nutid med en Fremtid

Børn og unge er morgendagens kultur- og naturforvaltere. Derfor er vores vigtigste opgave at give børn og unge indsigt i sammenhænge mellem teknologisk innovation, samfundsmæssige forandringer og ændringer i menneske- og natursyn gennem årtusinder. Vi har det udgangspunkt at:

- **HANDLING** uden **HOLDNING** signalerer **LIGEGYLDIGHED** ligesom
- **HOLDNING** uden **INDSIGT** signalerer **FORDOMSFULDHED**.

Derfor ser vi historisk indsigt som et stærkt udgangspunkt for børn og unges udformning af fremtidens samfund og værdisæt på.

Derfor hedder vores vision "En fortid i en nutid med en fremtid."

Mission – Jeg prøver og jeg forstår

Aktiv deltagelse er derfor dybt rodfæstet i SLs virke og fremgår af vores mission. Den er inspireret af det gamle kinesiske ordsprog: *Jeg hører, og jeg glemmer. Jeg ser, og jeg husker. Jeg prøver, og jeg forstår:*

Mission: Jeg prøver og jeg forstår

Sagnlandet Lejres mission er at skabe og formidle viden og forundring om fortidens levevis gennem eksperimental arkæologisk forskning, levendegørelse og undervisning baseret på aktiv deltagelse

Værdigrundlag – Mangfoldighed – Forståelse - Ansvar

Sagnlandet Lejre formidler historie for børn og voksne i en tid, der præges af globalisering. Hver dag bliver samfundet stedse mere komplekst og multikulturelt.

For at begå sig i respektfuld dialog i et sådant samfund, anser vi indsigt i historiske sammenhænge – ikke mindst hos børn og unge – som del af et dannelsesprojekt. Det viser, at alle mennesker har rødder i en specifik kultur, de er rundet af. Vi er alle historieskabte og historieskabende. Derfor har vi også et ansvar for, hvordan fremtiden skal se ud. Derfor baserer Sagnlandet Lejre sine aktiviteter på et værdigrundlag der tager udgangspunkt i følgende nøgleord:

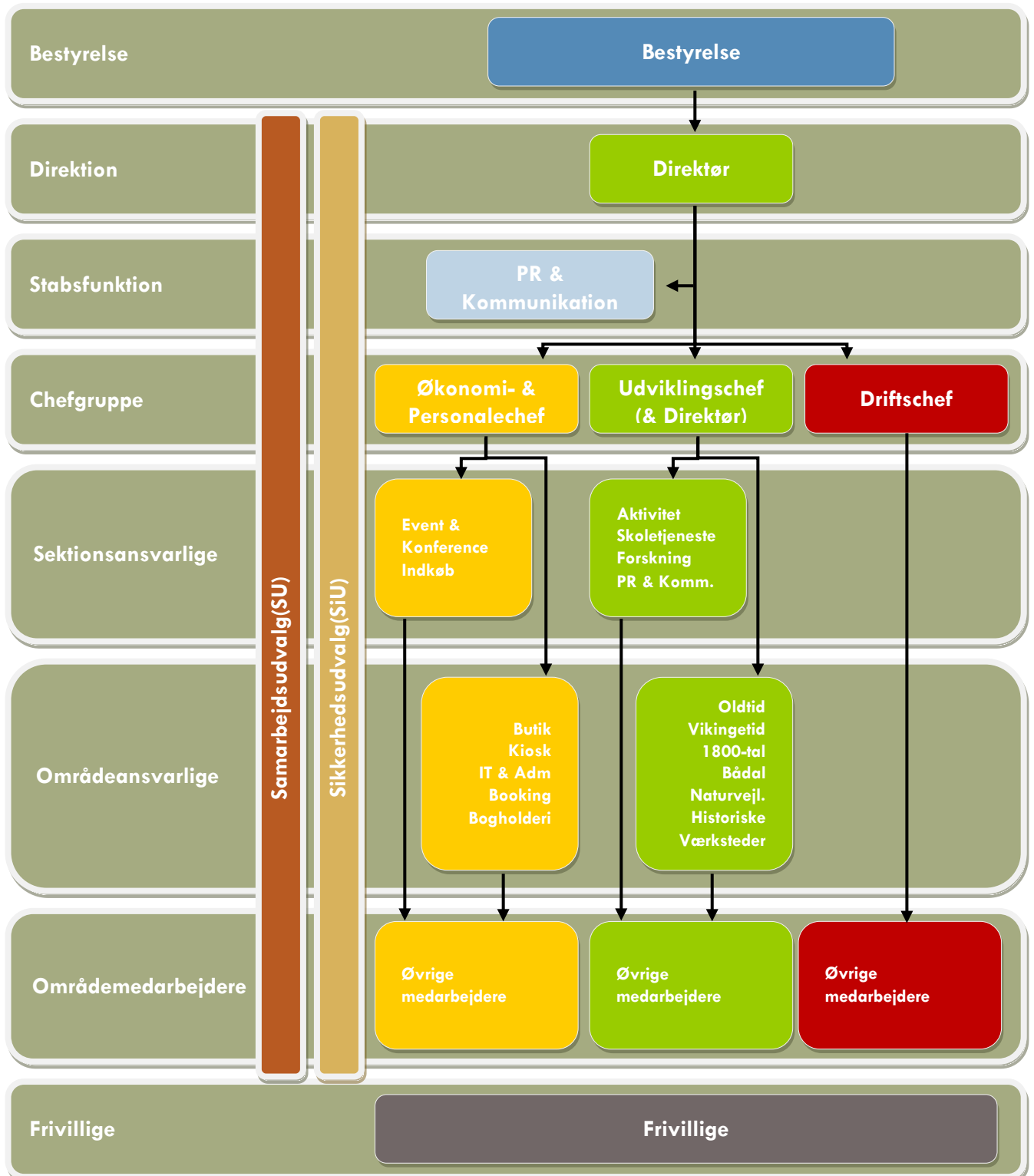
Mangfoldighed i menneskers kultur, selv- og omverdensforståelse belyst i historisk perspektiv.

Forståelse af sammenhænge mellem kulturel baggrund og natursyn og ressourceudnyttelse.

Ansvar for en bæredygtig forvaltning af kultur- og naturarv

Organisation

Bestyrelse

Protector	Hendes Majestæt Dronningen		
Forretningsudvalg	Formand Professor, Dr. Phil Kristian Kristiansen Göteborgs Universitet	Næsteformand Advokat Flemming Damgård Larsen Folketingsmedlem,	DONG ENERGY A/S Direktør Peter Skak Iversen
Øvrige bestyrelsesmedlemmer	Experimentarium Direktør Asger Høeg	Moesgård Museum Direktør Jan Skamby Madsen	Folketinget Direktør Carsten U. Larsen
	Lejre Kommune Borgmester Mette Touborg	Horsens Kommune Forhv. Borgmester Vagn Ry Nielsen	
Observatør	Ledreborg Slot Godsejer John Munro		
Revisor	BDO Revisionsaktieselskab Statsautoriseret revisor Peter Rasborg		

Direktion

Direktør	Direktør Lars Holten		
Chefgruppe	Økonomi- & Personalechef Christina Boe Arnholt	Udviklingschef Lars Holten	Driftschef Stig Claussen

SAGNLANDET LEJRE – Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter

Slangealléen 2 – 4320 Lejre

Tlf. 4648 0878 – www.sagnlandet.dk – kontakt@sagnlandet.dk

BDO Statsautoriseret revisionsaktieselskab

Havneholmen 29 – 1561 København V

Tlf. 3915 5200 – www.bdo.dk – kobenhavn@bdo.dk